Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Uitvoering van het Relanceplan Vlaamse Veerkracht project VV5 'Circulaire economie – asbest sectorprotocollen - scholen'

Samenvatting
Samen naar een asbestveilig Vlaanderen in 2040. Deze strategische doelstelling onderschreef de Vlaamse regering medio 2018 met het actieplan Asbestafbouw. Voor enkele prioritaire sectoren met een aanzienlijk asbestpassief in het gebouwpatrimonium of met kwetsbare gebouwgebruikers zoals kinderen en jongeren zet het actieplan in op de ondersteuning via een sectorprotocol.
De Vlaamse regering wil scholen blijven ondersteunen voor het in kaart brengen van hun asbestpassief en het asbestveilig maken van hun schoolgebouwen. Vlaamse scholen worden sinds 2018 via de sectorprotocollen scholen door de OVAM ontzorgd en financieel ondersteund om hun asbestinventaris te verfijnen en waar nodig een asbestverwijdering of een risicobeheersmaatregel uit te voeren.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld : Omgeving en Natuur
Beleidsdoelstellingen:
Met dit project geven we uitvoering aan het relanceplan Vlaamse veerkracht (project VV5) en zetten we in op de volgende beleidsdoelstellingen van het beleidsveld Omgeving en natuur:

- Strategische overkoepelende omgevingsdoelstellingen
  - SD 1. Naar een samenhangend omgevingsinstrumentarium
- ISE AFVAL EN MATERIALEN
  - SD 1. Dematerialiseren en het sluiten van materiaalkringlopen
  - 3 OD 3. Versterken van asbestafbouwbeleid
    "Ik voorzie een actief asbestafbouwbeleid. Het doel is, gefaseerd naar prioriteit, een afbouw van risicovolle asbesthoudende materialen tegen respectievelijk 2034 (de meest risicovolle asbesttoepassingen) en 2040 (alle andere asbestproducten in slechte staat). We onderzoeken hoe het asbestafbouwbeleid optimaal kan worden afgestemd op de realisatie van de Vlaamse beleidsdoelstellingen rond woonkwaliteit, renovatie en energieprestatie van gebouwen. In geval van een ondersteuning door het Vlaams Gewest voor het verwijderen van een asbestdak wordt systematisch de haalbaarheid van een zonnedak onderzocht. (...)
    Ik ondersteun prioritaire doelgroepen via sectorprotocollen en zet in op asbestafbouwprojecten van lokale besturen om asbestafbouw voor burgers

veilig, betaalbaar en makkelijker te maken. Ik evalueer de voortgang van het asbestafbouwbeleid in 2022 en pas het instrumentarium aan waar wenselijk."

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Advies van Inspectie van Financiën ontvangen op 21 juni 2022.
Het begrotingsakkoord werd aangevraagd op 27 juni en verkregen op 8 juli 2022.

2. INHOUD

A. UITDAGINGEN

Vlaamse gebouwen asbestveilig tegen 2040

Een asbestveilig Vlaanderen in 2040, daar werkt de OVAM aan in opdracht van de Vlaamse Regering. Het actieplan Asbestafbouw kwam er naar aanleiding van de vaststelling dat de kans op aanwezigheid van asbest in Vlaamse woningen, scholen, kantoren, enz. heel groot is. Bovendien toonden studies aan dat de aanwezige asbesttoepassingen verouderen en verweren waardoor asbestvezels vrijkomen. Om die risico's in Vlaamse gebouwen weg te werken, moet het aanwezige asbest geïnventariseerd worden om het veilig te beheren of weg te laten nemen als het een risico vormt. Om de beleidsdoelstelling 'Asbestveilig Vlaanderen 2040' te realiseren wijst het actieplan Asbestafbouw op de noodzaak om naast het regelgevend kader een ondersteunend instrumentarium uit te werken dat geïntegreerd en transversaal samenspoort met energierenovatie en woonkwaliteit.

Om elke gebouw in Vlaanderen stapsgewijs tegen 2040 asbestveilig te maken, voorziet het regelgevend kader in de tussentijdse mijlpaal 2034 waartegen de meest prioritaire asbesttoepassingen weggenomen moeten zijn. Voor publieke constructies (scholen, overheidsgebouwen, ...) vormen deze mijlpalen reeds een decretale verplichting vanuit de voorbeeldrol die ze vervullen. Om het asbestpassief van gebouwen tijdig in kaart te brengen, wordt een asbestinventarisattest verplicht bij verkoop (23 november 2022) en zal iedere eigenaar van een constructie met risicobouwjaar erover moeten beschikken tegen 2032.

Scholen als kwetsbare doelgroep

Het asbestpassief in Vlaamse gebouwen en infrastructuur ouder dan 2001 is in 2018 ingeschat op zo'n 2,3 miljoen ton aan asbesthoudende materialen. In 2017 werd een studie uitgevoerd in 300 representatieve scholen als steekproef voor de inventarisatie van het asbestpassief. De kans op voorkomen van één of meerdere asbesttoepassingen in een school bleek 98% te zijn. De kans op het voorkomen van minstens één asbesttoepassing met een urgentieklasse korte termijn was 65%. Bovendien bleek dat veel asbestinventarissen nood hadden aan een verfijning. Het totale asbestpassief in scholen werd ingeschat op zo'n 114.000 ton.

Kinderen en jongeren zijn extra gevoelig voor de blootstelling aan asbest. Zij hebben de grootste kans om bij blootstelling op latere leeftijd asbestgerelateerde ziektes te ontwikkelen. Daarom is het zo belangrijk het asbestpassief in scholen zo snel mogelijk in kaart te brengen en maatregelen te treffen om het veilig te beheren of te verwijderen.

B. PROJECTDOELSTELLINGEN

Het sectorprotocol heeft als doel voor de betrokken sector vanuit de OVAM ondersteuning en ontzorging te bieden om de gebouwen stapsgewijs asbestveilig te maken. In ruil hiervoor engageert de sector zich om een meerjarenstrategie op te maken en te implementeren voor de realisatie van de decretale mijlpalen 2034 en 2040. Een dergelijk meerjarenstrategie moet een doorkijk bieden op de noodzakelijke investeringen inzake asbest maar ook afgestemd op andere doelstellingen zoals energie (klimaat) en een gezonde binnenlucht.

Op 6 juli 2018 werden met respectievelijk GO! en AGION de sectorprotocollen afgesloten en ondertekend door de betrokken voogdijministers. Deze protocollen lopen tot 31 december 2022. Momenteel is een nieuw vervolgprotocol voor asbestafbouw in scholen voor respectievelijk GO! scholen en het gesubsidieerd onderwijs (AGION) in opmaak dat operationeel wordt vanaf 1 januari 2023 en loopt tot 31 december 2026. Dit nieuwe vervolgprotocol zal sterk inzetten op versnelde asbestinventarisatie via de opmaak van asbestattesten gekoppeld aan meerjaren investeringsplannen om alle Vlaamse scholen tijdig asbestveilig te maken.

Een deel van de projectmiddelen VV 5 zal voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 ingezet worden voor de verdere ondersteuning van asbestinventarisatie en asbestverwijdering in Vlaamse scholen zoals die in 2018 werd opgestart volgens de modaliteiten van de lopende sectorprotocollen GO! en AGION. De financiering hiervan gebeurde in de vorige begrotingsjaren 2018, 2019 en 2020 op basis van éénmalige dotaties.

Sinds de opstart van het sectorprotocol scholen (GO! & AGION) meldden reeds 2105 scholen zich aan voor de verfijning van de asbestinventaris en/of voor een asbestverwijdering. Dat is circa 1/3 van het totaal van 6000 scholen op circa 3 jaar tijd.
Voor reeds 1870 aanmeldingen is een verfijning en actualisatie van de asbestinventaris uitgevoerd. Bij sommige aanmeldingen is de asbestinventaris al in orde of hebben zijn er enkel gebouwen recenter dan 2001. De noodzaak tot verfijning – actualisatie is dus geen 100% van het aantal aanmeldingen. Op basis van de actualisatie is het aan de school om de noodzakelijke asbestverwijderingen in te plannen. In de meeste dossiers pakt de school de asbestverwijderingswerken gefaseerd aan omwille van praktische en/of budgettaire redenen (voor de heraanleg). Er zijn dus vaak meerdere asbestverwijderingen nodig om die asbestveilige toestand te bekomen.
In 421 scholen (dossiers) werden al één of soms meerdere asbestverwijderingen uitgevoerd met OVAM-raamcontracten of met een eigen aannemer, in beide gevallen met 50% cofinanciering. Met de invoering van het asbestattest en de verplichte actualisatie bij wijziging van de toestand van 'niet asbestveilig' naar 'asbestveilig' kunnen we vanaf 2023 nog beter zicht krijgen op het aantal scholen dat finaal al hun asbestveilige toestand behaalden. Momenteel blijkt in circa 11% van de aanmeldingen de school geen verdere asbestverwijderingen nodig te hebben.

Tegen het einde van 2022 schatten we aan 2260 aanmeldingen te zitten. Voor de resterende scope beschikken we nog over voldoende budget voor de actualisatie – verfijning van de asbestinventarissen. Daarnaast zullen we voor de aangemelde dossiers ruw ingeschat nog in zo'n 1250 dossiers één of meerdere asbestverwijdering moeten uitvoeren. Voor verwijderingswerken beschikken we dit jaar nog over 500 keuro VAK, wat ruim ontoereikend is. Daarom vragen we voor VAK 2022 nog de beschikbare 2000 keuro onder relancebudget VV5 aan.

C. PROJECTINHOUD

Raamcontracten asbestinventarisatie en asbestverwijdering

De OVAM contracteert periodiek raamcontracten voor asbestinventarisatie en asbestverwijdering. Elke Vlaamse school kan zich aanmelden voor een gratis verfijning van hun asbestinventaris waarin de asbestveiligheid wordt getoetst. Op basis van deze verfijnde asbestinventaris kan de school haar beheersprogramma actualiseren en waar nodig de noodzakelijke asbestverwijderingen gefaseerd inplannen.

Voor de asbestverwijdering heeft een aangemelde school de mogelijkheid beroep te doen op de raamcontracten van de OVAM of kan ze zelf een aannemer of erkend asbestverwijderaar contracteren. Conform de modaliteiten beschreven in het sectorprotocol is er een financiële tussenkomst voorzien van 50% voor de kost van de asbestverwijdering.

Ondersteuning bij incidenten

In het geval een school geconfronteerd wordt met een asbestincident of urgent risicobeheersmaatregelen moet nemen, kan de school evenzeer beroep doen op de raamcontracten van de OVAM met financiële ondersteuning.

Opleiding voor technisch personeel

De OVAM biedt het technisch personeel van elke school de mogelijkheid gratis een opleiding "eenvoudige handelingen" te volgen. Op die manier vergroten de scholen intern hun kennis voor een veilig beheer en kunnen eenvoudig ingrepen binnen de school op een kostenefficiënte maar veilige manier verlopen.

Kwaliteitsborging

Via de inzet van steekproefsgewijze controles door de door de OVAM gecontracteerde asbestdeskundigen wordt, flankerend aan de wettelijke inspectiediensten, toegezien op een veilige asbestverwijdering in de deelnemende scholen.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De totale provisie voor 2021 en 2022 vanuit het relanceprogramma Vlaamse veerkracht voor VV5 'Circulaire economie - Asbest sectorprotocollen' bedraagt 12400 keuro. De sectorprotocollen waarbinnen deze middelen aangewend zullen worden, zijn: sectorprotocollen scholen, sectorprotocol landbouw, sectorprotocol sociale huisvesting en sectorprotocol zorg. In 2021 werd een eerste deel voor 3850 keuro aangevraagd voor het protocol Scholen, herverdeeld in respectievelijk de schijven 1350 keuro en 2500 keuro. Onderhavige aanvraag betreft een tweede aandeel voor de verdere uitvoering van de sectorprotocollen scholen en bedraagt 2000 keuro. Dit bedrag is gebaseerd op een extrapolatie van de voorbije werkingsjaren en de in 2021 reeds ontvangen nieuwe aanmeldingen en aanvragen voor tussenkomst in asbestverwijdering.

De middelen zullen, na goedkeuring door de Vlaamse Regering, opgevraagd worden via de herverdelingen uit de Relanceprovisie voor het Relanceplan Vlaamse Veerkracht. Met het budget van 2000 keuro zullen circa 165 asbestverwijderingen uitgevoerd worden met een financiële tussenkomst. De bestedingen kennen een lineair verloop met dito tussentijdse aanrekeningen tot uiterlijk 2026.

B. ESR-TOETS

Dit project is ESR-neutraal

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit project heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Dit project heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na goedkeuring door de Vlaamse Regering zal de OVAM de werking van de sectorprotocollen voor scholen verderzetten en de nieuw aangemelde scholen in een traject steken van verfijning van de asbestinventaris en aansluitend, al dan niet gefaseerd, de uitvoering van risicobeheersmaatregelen en asbestverwijdering met financiële ondersteuning.

De rapportage over de voortgang van het project zal gebeuren in de VV-monitoringtool voor monitoring en rapportering van de projecten met provisiemiddelen vanuit het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht", volgens de afgesproken tijdslijnen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar goedkeuring te geven aan de vrijgave van de provisiemiddelen binnen het Relanceproject 'VV5 Circulaire economie - Asbest sectorprotocol' voor de verdere uitvoering van het luik sectorprotocol scholen.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR